

**VRIJEDAN DOPRINOS EKOISTORIJI OSMANSKOG CARSTVA - SAM WHITE, THE CLIMATE OF REBELLION IN THE EARLY MODERN OTTOMAN EMPIRE. NEW YORK: CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2011 (374 STR., BIBLIOGRAFIJA, INDEKS, ILUSTRACIJE I KARTE), ISBN 978-1-107-00831-1, PRICE 60.00 (US\$95.00)**

Kao dio ugledne serije *Studies in Environment and History* koju uređuju Donald Worster s University of Kansas i John R. McNeill s Georgetown University objavljena je kao 30. u nizu knjiga *The climate of rebellion in the early modern Ottoman Empire* koja predstavlja jedan od pionirskih doprinosa povijesti okoliša Osmanskog Carstva. Autor je povjesničar okoliša Sam White, docent na Oberlin College u Sjedinjenim Američkim Državama.

U istoj je seriji *Studies in Environment and History* prethodno objavljena knjiga *Nature and Empire in Ottoman Egypt: An Environmental History* kojoj je autor Alan Mikhail sa Yale University. Od još uvijek malobrojnih turskih povjesničara koji se bave poviješću okoliša valja svakako spomenuti Selçuka Dursuna sa Middle East Technical University u Ankari.

Temeljno usmjerenje knjige Sama Whitea je vezano uz pojavu »malog ledenog doba« pod čijim su utjecajem izbijale agrarne krize koje su poticale pobune, poput velikog ustanka celalija, koji temeljni priručnik Josefa Matuza (koji se koristi u sveučilišnoj nastavi Osmanskog Carstva na Filozofskom fakultetu u Zagrebu) spominje tek na nekoliko redaka. Klimatske promjene tijekom 1590-ih dovele su do niza loših žetvi, seoski nemira te raširenog nezadovoljstva među različitim segmentima društva. White je potvrdio ranije teze kako su klimatske promjene stvorile agrarnu krizu koja je dovelo do ustanka celalija.

Činjenica je i to da je Sam White vrlo uspješno povezo analizu nepovoljnih prilike u vrijeme globalnog zahlađenja sa naknadnim financijskim problemima osmanske države. Posebno je važno što razrađujući aspekt klimatskih promjena ulazi i u povijest okoliša Osmanskog Carstva.

Jedan od glavnih izvor za pisanje ove knjige su mu poslužili *mühimme defteri* koji omogućuju izvrstan uvid u stanje različitih regija Carstva, a u kombinaciji sa drugim izvorima te posebice sa istraživanjima klimatologa nude vrlo velike mogućnosti. Autor je s pravom upozorio na to kako je učinak »malog ledenog doba« na prostore Osmanskog Carstva bio drugačiji u odnosu na bolje istraženu srednju i sjevernu Europu. Mnoge dijelove Sredozemlje su tada pogađale češće i vrlo teške suše.

Autor je knjigu podijelio na tri cjeline. Prva govorio o imperijalnoj ekologiji (obuhvaća obradu regija, resursa i naselje, govori o rastu i njegovim granicama, katastrofama kasnog šesnaestog stoljeća te o zemljištu na marginama: Karaman i Larende). Druga cjelina je o krizi izazvanoj »malim ledenim dobom« i u njoj autor piše o malom ledenom dobu na Bliskom istoku, velikoj suši, ustanku celalija te o klimatskim promjenama i krizi u sedamnaestom stoljeću. U trećoj cjelini piše o ekološkoj transformaciji istraživanih dijelova Osmanskog Carstva, a uspoređuje utjecaje na pustinju i poljoprivredne površine te na gradove i ruralna područja.

Vrijedi istaknuti kako je ova knjiga prvo sustavno ispitivanje utjecaj klime na prostoru Osmanskog Carstva čime nudi mogućnosti za reinterpretaciju dijela njegove povijesti Osmanskog. U svakom slučaju ovo djelo predstavlja mogući poticaj za detaljnija istraživanja klimatskih promjena i njihovog utjecaja i na Triplex Confiniumu, odnosno u dodirnim višegraničnim zonama Osmanskog Carstva, Mletačke Republike i Habsburške Monarhije, a samim time i za hrvatske ekohistoričare.

**Hrvoje PETRIĆ**

*Ekonomaska i ekohistorija*  
*Economic- and Ecohistory*

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VIII. / Broj 8  
Zagreb - Samobor 2012.  
ISSN 1845-5867  
UDK 33 + 9 + 504.3

**Nakladnici / Publishers:**

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju  
*Society for Croatian Economic History and Environmental History*  
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb  
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879  
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani  
p.p. 132, 10430 Samobor  
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321  
e-mail: meridijani@meridijani.com  
www.meridijani.com

**Sunakladnici / Co-publishers:**

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

**Urednici / Editors-in-chief:**

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

**Uredništvo / Editorial Staff:**

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

**Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:**

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Goran Đurđević (*Zadar*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil Inalcik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*)

**Prijelom / Layout:**

Saša Bogadi

**Za nakladnike / Journal directors:**

Petra Somek, Hrvoje Petrić

**ISSN:**

1845-5867

**Tisak i prijelom/ Layout and print by:**

Bogadigrafika, Koprivnica 2012.

**Adresa uredništva / Mailing adresss:**

Hrvoje Petrić (urednik)  
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet  
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb  
e-mail: h.petric@ffzg.hr  
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

**Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Zagreb**

**Na naslovnici / Cover:**

Morfološke promjene ušća Mure (Goran Šafarek)

---

 Meridijani  
IZDAVAČKA KUĆA

Izdano u Hrvatskoj, za nakladnika Petra Somek